

Milieukrant

Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

34^e jaargang, november 2009

www.milieuzorgzeist.nl

INHOUDSOPGAVE

Interessante lokale en regionale ontwikkelingen op het gebied van natuur en milieu 2

Transition Town
de kracht van de lokale gemeenschap 7

Bijensterfte, niet iets om aan voorbij te gaan 8

Vliegbasis Soesterberg
Hotspot voor de natuur 9

Een greep uit onze activiteitenlijst 10

Interessante lokale en regionale ontwikkelingen op het gebied van natuur en milieu

Kwaliteit

In korte tijd worden een aantal plannen opgesteld die in sterke mate zullen bepalen hoe de groene kwaliteiten van Zeist er in de nabije toekomst zullen uitzien. Voor het gehele grondgebied van Zeist is dat de Structuurvisie Zeist waarin zowel aan stedelijke ontwikkelingen als ook aan het groen aandacht zal worden besteed. Daarnaast wordt door de gemeente ook een Groenstructuurplan opgesteld dat zich vooral richt op het binnenstedelijke groen. Recentelijk is ook voor het buitengebied van de gemeente, overigens tezamen met de overige gemeenten van het Kromme Rijngebied, een 'Landschapsontwikkelingsplan Kromme Rijngebied +' opgesteld. Bij al deze plannen is ervoor gekozen om hetzij via open bijeenkomsten hetzij via klankbordgroepen belangenorganisaties en/of burgers actief te betrekken. Op zich is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een groot voorstander van een dergelijke aanpak aangezien zo al in een vroeg stadium rekening kan worden gehouden met wat er leeft in een bepaald gebied. Verder is het zo ook mogelijk een bepaalde expertise in te brengen waarvoor in een later stadium van het planproces vaak geen ruimte meer aanwezig is. Bij zo'n interactieve aanpak is het dan natuurlijk wel van belang dat de gemeente(n) hetgeen door betrokkenen naar voren wordt gebracht ook echt serieus neemt(nemen). Teneinde dat te waarborgen is door de gemeente voor de opstelling van de Structuurvisie een regiegroep in het leven geroepen, die waar noodzakelijk het proces bij kan sturen. Hoe de nieuwe interactieve aanpak uitwerkt is feitelijk al in het proces van de Structuurvisie te zien. Duidelijk is dat waar het gemeentebestuur in het verleden toch vaak eerder voor de kwantiteit ging,

zoals aantallen te bouwen nieuwe huizen, uit de interactieve aanpak duidelijk naar voren is gekomen dat men nu allereerst de kwaliteit voorop willen stellen. Zo zijn in het 'Ontwikkelingsperspectief Zeist 2030', dat als voorloper van Structuurvisie kan worden gezien, als kernwaarden voor Zeist aangegeven: Natuur en landschap, Cultuurhistorie, Duurzaam en zorgzaam en Vijf kernen met een eigen identiteit. Het zijn allen waarden die de Stichting Milieuzorg Zeist in haar hart draagt. In die zin hoopt zij dan ook dat er in de uiteindelijke Structuurvisie ook echt een omslag naar kwaliteit boven kwantiteit zal plaatsvinden. Voor de Stichting betekent dat dat Zeist in ieder geval haar waardevolle groen ook echt gaat koesteren en zij op gebied van duurzaamheid door transformatie (van niet duurzame gebouwen) en innovatie ook echt een koploper in Nederland zal worden.

Vliegbasis (grotendeels) terug naar natuur

Op 11 juni 2009 is in zowel in de Staten van Utrecht als in de gemeenteraden van Zeist en Soest het 'Ruimtelijk plan' voor de Vliegbasis vastgesteld. In het Ruimtelijk plan wordt voorgesteld het grootste gedeelte van het gebied terug te geven aan de natuur en tegelijkertijd om die teruggave te financieren door maximaal 440 woningen te bouwen direct ten noorden van Soesterberg-Noord en het huidige woonwagenveld Beukbergen. In dezelfde week dat het Ruimtelijk plan werd aangenomen werd met het tekenen van de notariële koopakte de overdracht van de Vliegbasis aan de provincie Utrecht een feit. Vanuit het gegeven dat het grootste deel van de basis aan de natuur zal worden teruggegeven is daarmee een lange droom van de natuur- en milieuorganisaties

ook echt werkelijkheid geworden. De Vliegbasis vormt immers een cruciale ecologische schakel tussen de natuurgebieden van het zuidelijk en noordelijk deel van de Heuvelrug en door dit gebied nu terug te geven aan de natuur kan de Heuvelrug ook echt één geheel worden. Met de teruggave aan de natuur van de basis is dan ook een mijlpaal bereikt.

Vanaf het moment dat duidelijk werd dat Defensie de Vliegbasis wilde afstoten is het proces door de betrokken natuur- en milieuorganisaties zeer kritisch gevolgd. Het vrijkomen van de basis bood immers niet alleen kansen voor de natuur, maar ook vele bedreigingen. Door de verantwoordelijke bestuurders was immers bepaald dat een teruggave van Vliegbasis aan de natuur, alhoewel het gehele gebied een integraal deel uitmaakt van de Ecologische hoofdstructuur (EHS), de samenleving geen extra geld mocht kosten en dus zowel de aankoop als de noodzakelijke saneringen uit rode ontwikkelingen op de basis zelf moesten worden gefinancierd. In een eerste 'Toekomstvisie' voor de basis werd dan ook meteen een claim op het gebied gelegd voor de bouw van zo'n 1300 woningen en ook een aanzienlijke oppervlakte aan bedrijventerreinen. Daarnaast werd vanaf het begin ook door derden allerlei verzoeken ingediend voor bepaalde ontwikkelingen, zoals o.a. de aanleg van een golfbaan als ook voor het behoud van een (bepaalde) vliegfunctie. Teneinde allerlei ongewenste ontwikkelingen te voorkomen werd er door de Natuur- en Milieuorganisaties voor gepleit éérs op basis van beschikbare inventarisaties van (beschermde) planten en dieren een Natuurvisie voor de Vliegbasis op te stellen en dan op basis daarvan te bezien welke (rode)

ontwikkelingen al dan niet inpasbaar waren. Dat mede vanuit de achtergrond dat de basis deel uitmaakt van de EHS waarvoor overeenkomstig de Nota Ruimte en ook het Streekplan Utrecht 2005-2015 de zogenaamde 'EHS-Saldobenadering' van kracht is. Dat betekent dat er op gebiedsniveau weliswaar een uitwisseling van rood en groen mag plaatsvinden, maar dat de rood-groenbalans in ieder geval gelijk moet blijven dan wel positief moet zijn én er tevens kwaliteitswinst (met betrekking tot

o.a. behoud zones met bijzonder ecologische kwaliteit, behoud aaneengeslotenheid, etc.) geboekt moet worden. Uiteindelijk is er door Arcadis een Natuurvisie voor de Vliegbasis opgesteld, mede op basis van een kwetsbaarheidanalyse van aanwezige natuurwaarden die eerder door Bureau Bakker was uitgevoerd. De randvoorwaarden die uit de Natuurvisie naar voren kwamen zijn uiteindelijk in belangrijke mate bepalend geweest voor het definitieve Ruimtelijk Plan. Aangezien met name de 'Saldo-

benadering' bepalend is of de plannen voor de basis ook echt 'Raad van State-proof' zullen zijn, heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de in het Ruimteplan gegeven uitkomsten daarvan zorgvuldig bestudeerd. Als we alle effecten van het ruimtelijke plan nu op een rijtje zetten dan komt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. met betrekking tot de EHS-Saldobenadering tot in de navolgende tabel gegeven beoordeling:

Toetsingcriterium kwaliteitswinst	Onderdeel	Beoordeling Korte termijn	Beoordeling Lange Termijn
Aanwezigheid van zones met bijzonder ecologische kwaliteit	Bos	0/-	0/+
	Grasland	0/-	0/-
	Heide	0	+
Aaneengeslotenheid en robuustheid		0/-	0
Verbetering leefgebieden soorten		0/-	0/-
Aanwezigheid ecologische verbindingen	Oostelijke corridor:		
	Bos	0	0
	Heide	0	+
	Westelijke corridor		0/-
Totaal		0/-	0/(+)

Op basis van de in de tabel gegeven uitkomsten komt de Stichting tot de conclusie dat het saldo in ieder geval op korte termijn negatief is en wellicht op lange termijn (weer) positief, zij het dat dit dan mede afhankelijk is van de inrichting, het beheer en bijbehorende handhaving. Dat betekent feitelijk dat de balans o.i. uitermate kwetsbaar is en ook al omdat een positieve balans mogelijk pas op lange termijn kan worden bereikt, is het o.i. nog maar de vraag of het Ruimtelijk plan uiteindelijk wel de eindstreep zal halen. Teneinde te waarborgen dat de balans ook daadwerkelijk positief is, dus vanaf het begin, heeft de Stichting dan ook voorgesteld in ieder geval alsnog van bepaalde rode ontwikkelingen af te zien, zoals de bouw van huizen in een door Bureau Bakker als ecologische waardevol aangemerkt bosgebied direct ten noorden van het woonwagenkamp

Beukbergen. Een bosgebied dat o.i. ook een bijdrage kan leveren aan het functioneren van de zogenaamde 'westelijke boscorridor'. Verder wordt voorgesteld van enkele fietspaden af te zien die direct langs de waardevolle open droog schraalgraslanden (met o.a. kommavinder, heideblauwtje, etc.) zijn geprojecteerd en waarvan o.i. een te grote verstoring uit zal gaan, zoals voor o.a. veldleeuweriken waarvan er jaarlijks een groot aantal op de basis broeden en foerageren. De wijzigingsvoorstellen van de Stichting, die overigens ook door de andere belangenorganisaties werden ondersteund, als ook andere voorstellen, hebben het evenwel uiteindelijk niet gehaald.... Thans is men reeds begonnen met de sanering van bepaalde gebouwen en ook wordt gewerkt aan een Structuurvisie/bestemmingsplan om aan de nieuwe bestemming van het gebied ook een planolo-

gisch-juridische basis te geven. Tevens wordt door de Provincie in samenwerking met de Stichting het Utrechts landschap voor de natuur een 'Inrichtings- en Beheerplan' opgesteld, mede op basis van een uitvoerige inventarisatie van aanwezige natuurwaarden door Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel. Vermoedelijk zal het dan ook nog wel enige tijd duren voor het gebied voor het publiek wordt opengesteld, ook om te voorkomen dat er kwetsbare natuurwaarden verloren gaan.

Al met al is de Stichting en met haar velen blij dat de basis dus groten-deels zal worden teruggegeven aan de natuur. Toch blijft het uiteindelijk voor haar onbegrijpelijk dat voor een zo'n belangrijk natuurgebied als de basis dat zo cruciaal is voor het functioneren van de natuur op de Heuvelrug als geheel er geen externe gelden beschikbaar zijn, bijvoorbeeld de zogenaamde ILG-

gelden t.b.v. realisatie EHS, zodat het gebied in zijn geheel aan de natuur had kunnen worden teruggegeven.

Tot hier en niet verder

Onder deze pakkende titel is de Natuur- en Milieufederatie Utrecht (NMU) allerlei activiteiten gestart om de grootschalige plannen met autowegen rondom de stad Utrecht en in de driehoek Utrecht – Amersfoort – Hilversum niet alleen van tafel te krijgen, maar juist te sturen in een richting van duurzame mobiliteit met ruim aandacht voor het (H)OV (waarbij de H staat voor Hoogwaardig, dus bijv. sneltram of bus) en de fiets. Aangezien vooral de plannen van de in diverse Startnotities opgenomen nieuwe wegen een enorme bedreiging betekenen voor de daar voorkomende landschappen heeft ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zowel de plannen voor de Ring Utrecht als ook die voor het Knooppunt Hoevelaken een inspraakreactie geschreven. Daarnaast heeft zij ook op plannen tot verbreding van de A-28 tussen Utrecht-Amersfoort gereageerd ten einde te waarborgen dat daarbij zowel met de kwetsbare natuur wordt rekening gehouden als ook met het leefklimaat van omwonenden.

Zoals u allen in de kranten heeft kunnen lezen hebben vooral de plannen voor de Ring Utrecht heel wat losgemaakt, waarbij in de meest verregaande variant zelfs werd voorgesteld een nieuwe verbinding aan te leggen tussen de A12 en A28 direct ten oosten van Amelisweerd. Zelfs heeft een actie van bewoners, waarbij in het landschap een levend lint van de nieuwe weg werd gevormd, het achtuur-journaal gehaald. Natuurlijk was dit te verwachten, ook gezien de acties in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw tegen de aanleg van de A-27 door Amelisweerd. Deze acties hebben er in die tijd mede toe geleid, ook al werd die strijd dan verloren, dat men toch anders over wegen is gaan denken. Tegen

de in de Startnotitie Ring Utrecht opgenomen nieuwe wegen zijn dan ook uiteindelijk meer dan 2000 inspraakreacties binnengekomen, hetgeen tamelijk uniek is.

Teneinde met een aansprekend alternatief voor de aanleg van nieuwe wegen te komen, is door de "Vrienden van Amelisweerd" en de NMU het rapport de 'Kracht van Utrecht' gepresenteerd. In dat rapport wordt op basis van de zogenaamde 'Ladder van Verdaas' een groot aantal met elkaar samenhangende voorstellen gedaan om de regio te sturen in de richting van duurzame mobiliteit. Kern daarbij is behalve rekeningrijden en het versterken van het fietsnetwerk vooral het vervolmaken van het regionale (H)OV-netwerk zodat (potentiële) automobilisten ook echt worden verleid met het openbaar vervoer te gaan. Op basis van beschikbare berekeningen is duidelijk dat als automobilisten bij (slechts) één van hun zeven autoverplaatsingen een andere vorm van vervoer zouden gebruiken (of thuis zouden blijven [tele]werken) er dan geen nieuwe wegen nodig zijn. Het rapport de "Kracht van Utrecht" heeft inmiddels zo'n impact gehad dat per motie in de Tweede Kamer is bepaald dat bij het opstellen van de zogenaamde voorkeursvariant nadrukkelijk rekening moet worden gehouden met de voorstellen uit dit rapport.

Alhoewel de voorkeursvariant eigenlijk al voor de vakantie kenbaar had moet worden gemaakt, is door Rijkswaterstaat bekend gemaakt dat géén van de in de Startnotitie aangegeven varianten voldoet aan de in de Nota Mobiliteit gestelde eisen. Met name de bak bij Amelisweerd als ook de weefvakken tussen de A-27 en de A28 tussen Lunetten en het knooppunt Rijnsweerd vormen daarbij een onoverkomelijk probleem. In die zin hebben zij aangegeven de oplossing mogelijk meer ten westen van Utrecht te zoeken, waarbij o.a. een gehele nieuwe weg tussen de A-2 en de A-12 door Haarzuilens in beeld kwam. Inmiddels is ook daar

een actiegroep 'De vrienden van een Groen Haarzuilens' opgericht die op 19 oktober met een Middel-eeuws spektakel aan de 'provincialen' duidelijk heeft gemaakt dat een 'herenbaan' door het Kasteel Haarzuilens een doodzonde is en dat zij ten strijde moet trekken tegen het 'centralistisch gezag'. Deze actie, maar ook velen andere, maken duidelijk dat ook hier het bestuur een fundamenteel andere weg dient in te slaan en niet langer de (al maar toenemende vraag naar) automobilititeit moet faciliteren. De kansen om de vraag naar mobiliteit op een duurzame(re) manier in te vullen zijn er volop, maar dat vraagt dan wel daadkracht (en een goede voorlichting).

Wat de gemeente Zeist zelf betreft zijn vooralsnog alleen de plannen met de A-28 van belang, alsook de eventuele (H)OV tussen de Uithof en Zeist/Station Driebergen-Zeist en een eventuele fietsverbinding tussen Zeist-West en de Uithof. De fietsverbinding Zeist-Uithof is daarbij opgenomen in het zogenaamde 'No-regret-pakket' van het programma 'Verder' (zie voor nadere info ook: www.ikgaverder.nl).

Bij de voorkeursvariant A-28 wordt ervan uitgegaan dat de weg zal worden verbreed van 2x2 rijbanen naar 2x3 rijbanen. Op zich kan dan binnen het bestaande wegvak van de weg worden gerealiseerd waardoor de impact op de natuur naar verwachting relatief beperkt zal zijn. Wel zal de verbreding leiden tot een grotere verkeersintensiteit en dus ook tot meer geluid en mogelijk ook meer luchtverontreiniging. Juist omdat er nu toch maatregelen aan de weg worden genomen, bestaat er ook een kans om tot verbeteringen van de kwaliteit van de leefomgeving te komen bijvoorbeeld door zogenaamd 'stil asfalt' toe te passen. In het kader van de nieuwe Structuurvisie Zeist is zelfs het idee geopperd de A-28 te overkappen. Op zich staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar natuurlijk positief tegenover als dat er maar niet toe leidt dat de bewoners van Zeist/Vollenhove

dan een vrije toegang krijgen tot de Overplaats van het gelijknamige landgoed Vollenhove. De Overplaats is nu een belangrijk rustgebied waar o.a. recent de das zich heeft gevestigd.

Met name de fietsverbinding Zeist-De Uithof staat nu al zo'n 25 jaar op de agenda. Deze loopt dwars door een belangrijke ecologische verbinding en dat is dan ook de reden dat de lokale natuur- en milieuorganisaties zich altijd op het standpunt hebben gesteld dat deze verbinding onaanvaardbaar is. Zij zien het als een veel beter alternatief dat de plattelandswegen, zoals de Bisschopsweg en het westelijke deel van de Noordweg, ook echt autoluw worden gemaakt waardoor hier uiteindelijk een fantastische fietsroute kan ontstaan. Gezien de enorme impact die de al maar toenemende automobiliteit op de (leef)omgeving heeft, zou het natuurlijk fantastisch zijn als iedereen zijn/haar bijdrage aan het oplossen van problematiek geeft door bij elke vervoersbeweging een bewuste keuze voor de meest milieuvriendelijke optie te maken. Zo is het vaak vrij eenvoudig met de fiets boodschappen te doen (vergelijk ook de actie: 'Met belgerinkel naar de winkel') of de kinderen met de fiets of te voet naar school te laten gaan (vergelijk ook de actie: 'Groene voetstappen'). Uiteindelijk ligt de oplossing vaak veel dichterbij je eigen handelen dan vaak wordt verondersteld.

Landschapsontwikkelingsplan Kromme Rijngebied +.

Het afgelopen jaar is er door de gemeenten De Bilt, Bunnik, Houten, Zeist, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede een "Landschapsontwikkelingsplan voor het Kromme Rijngebied +" (LOP) opgesteld. Het Landschapsontwikkelingsplan is meteen voor het gehele grondgebied van de betreffende gemeenten opgesteld, zodat het plan zich ook richt op delen van de Utrechtse Heuvelrug en het veenweidegebied zoals dat in westelijk gedeelte van de gemeente De Bilt

voorkomt. Gezien de betekenis van dit plan voor de kwaliteit van het buitengebied leek het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. goed in de Milieukrant bij dit o.i. belangrijke plan stil te staan.

Namens de samenwerkende gemeenten in het Kromme Rijngebied is al vele jaren de Stuurgroep Kromme Rijnlandschap actief die met tal van projecten heeft geprobeerd om tot een verbetering van de ecologische, landschappelijke en recreatieve kwaliteiten van het Kromme Rijngebied te komen. Zo zijn er o.a. in de loop van de tijd op initiatief van de Stuurgroep vele poelen aangelegd om o.a. het leefgebied van de kamsalamander te kunnen verbeteren. Ondanks de vele inspanningen zijn in de loop van de tijd uit het landschap, mede door de schaalvergroting van de landbouw, toch heel veel karakteristieke landschapselementen verdwenen zoals houtwallen maar ook hoogstamboomgaarden. Nu is er in het verleden wel veel onderzoek gedaan naar de binnen het Kromme Rijnlandschap aanwezige ecologische en landschappelijke waarden (zie o.a. de publicaties van het Kromme Rijn Project en ook het rapport: 'Het Landschap van de Kromme Rijn en Langbroekerwetering' (Te Boekhorst-Van Maren, 1980) en zijn er voor het gebied ook Landschapsbeheersplannen opgesteld, maar deze hebben in veel gevallen de verdergaande nivellering van het landschap toch niet kunnen keren.

In het LOP Kromme Rijngebied + (inclusief Uitvoeringsprogramma) is op basis van een uitvoerige analyse van de aanwezige natuur- en landschappelijke waarden een visie op het gebied ontwikkeld, die tevens rekening houdt met de wensen die er in het gebied leven. Zo is met name het stedelijk gebied van Houten de laatste decennia sterk gegroeid en dat er dan voor bewoners rondom deze dorpstad extra groengebieden moeten worden aangelegd om aldaar te kunnen recreëren spreekt voor zich. In de visie wordt er per landschapstypen

en de daarin onderscheiden subtypen een groot aantal voorstellen gedaan om tot een verbetering van zowel de ecologische als de landschappelijke en recreatieve structuur te komen. Dat daarbij rekening wordt gehouden met de specifieke kernkwaliteiten van het betreffende gebied (zoals bijvoorbeeld openheid veenweidegebied of verkavelingspatroon stroomruggenlandschap Kromme Rijngebied) is natuurlijk een eerste basisvoorwaarde.

Laat voorop gesteld zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ontzettend blij is dat er nu voor het gehele Kromme Rijngebied (en aangrenzende delen van de Utrechtse Heuvelrug en het veenweidegebied van het Noorderpark) een integrale visie ligt die aan het hier aanwezige landschap een kwaliteitsimpuls kan geven. Toch roept de gepresenteerde Visie ten aanzien van bepaalde voorstellen nog de nodige vraagtekens op.

Zo is bijvoorbeeld op de bij het LOP behorende kaart: 'Natuurvisie' aangegeven dat aan de groene zone tussen De Bilt-Uithof-Bunnik-Zeist een belangrijke ecologische functie dient te worden toegekend. Tegelijkertijd wordt evenwel op de kaart: 'Landschapsvisie' voorgesteld hier niet alleen de ecologische structuur maar óók de recreatieve structuur te verbeteren. Nu gaat het hier om een zeer smalle en dus kwetsbare zone, niet alleen in landschappelijk, maar vooral ook in ecologisch opzicht. Zo vormt het gebied de enige ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied/Noorderpark en het Kromme Rijngebied/Langbroekerweteringgebied (zie ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden' van de Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2009). De lokale natuur- en milieuorganisaties zijn dan ook van mening dat er in deze smalle zone geen nieuwe fiets- en wandelpaden zouden moeten worden aangelegd aangezien deze het ecologisch functioneren van het gebied teveel zullen verstoren. Zij zijn er dan ook eerder een voorstander van dat hier

de bestaande plattelandswegen, die vaak een middeleeuwse oorsprong hebben, autoluw worden gemaakt. Daar zou niet alleen de natuur mee gebaat zijn, maar ook de fietsers die thans veelvuldig van deze wegen gebruik maken.

Verder wordt in het plan weliswaar voorgesteld om voor het gebied tussen Zeist-West en Bunnik tot een herstel van de hier van oudsher voorkomende landschapselementen (o.a. houtsingels) te komen, hetgeen natuurlijk mooi is, maar ook om 'de storende invloed van de bebouwing van Zeist-West te verbeteren'. Inmiddels is duidelijk geworden dat daarbij nadrukkelijk rekening zal worden gehouden met het hier aanwezige verkavelingspatroon en ook met de zichtlijnen vanuit de wijk op het aangrenzende landschap, maar als één en ander ook nadrukkelijk in het plan was verwoord hadden daardoor reacties vanuit de wijk kunnen worden voorkomen.

Meer in het bijzonder is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er overigens ontzettend blij mee dat in het plan wordt voorgesteld om eindelijk voor de bos- en heide gebieden van de Heuvelrug een Natuur(beheers)visie op te stellen om ook aan de natuur van de Heuvelrug een kwaliteitsimpuls te kunnen geven. De Stichting heeft zich daar al bij de opstelling van het Beheers- en Inrichtingsplan Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (BIP) sterk voor gemaakt en daartoe indertijd zelfs een eerste aanzet gegeven, maar daarvoor bij het Overlegorgaan nooit de handen op elkaar gekregen. Als zo'n Visie nu alsnog zou worden opgesteld, zij het in het kader van het LOP of de gebiedsvisie 'Heel de Heuvelrug', dan zou dat al een hele winst zijn. Dan kan immers ook op basis van een ecologische analyse o.a. tot een goede recreatieve zonering worden gekomen zodat enerzijds duidelijk is waar rustgebieden (ook in verband met de mogelijke komst van het edelhert) wenselijk zijn en anderzijds waar de bezoekers wel vrij kunnen lopen om van

de fraaie natuur te genieten.

Ook het LOP Kromme Rijngebied + is dus een belangrijk plan dat aan de natuur en het landschap in het waardevolle buitengebied een sterke kwaliteitsimpuls kan geven.

De Bomenplanner

Nieuwe uitgave van de Bomenstichting.

Zoals vrijwel bij iedereen bekend is die zich met de bescherming van natuur en milieu bezighoudt, leggen bomen, of die nu monumentaal zijn of niet, bij bouwprocessen vaak het loodje. Door de Bomenstichting is recent de Bomenplanner uitgegeven, overigens in samenwerking met Bouwend Nederland, die het mogelijk maakt al vanaf het begin van het planproces nadrukkelijk rekening te houden met bomen. De Stichting is gezien haar ervaringen ontzettend blij met de Bomenplanner en wil het dan ook van harte bij zowel bouwondernemers/projectontwikkelaars als ook gemeenten aanbevelen.

In de praktijk gebeurt het bijvoorbeeld nogal eens dat men bij de ontwikkeling van een bouwplan van een geheel kaal en schoon opgeleverd bouwperceel uitgaat, terwijl er feitelijk binnen het plangebied allerlei waardevolle bomen, bomenrijen of bossingels voorkomen. Zo maakte de Stichting onlangs in Den Dolder mee, waar op de voormalige velden van DOSC aan de Van der Hoevenlaan een geheel nieuwe woonwijk wordt gebouwd, dat voor vrijwel alle aanwezige bomen al bij voorbaat een kapvergunning was aangevraagd. Door zowel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o., de Belangenvereniging Den Dolder als omwonenden is daartegen bezwaar aangetekend. Na behandeling door de bezwarencommissie van de gemeente is alsnog een overleg tussen de bouwer, de woningbouwcoöperatie de Seijster Veste die een deel van de huurwoningen bouwt en de gemeente tot stand gekomen waardoor het uiteindelijk mogelijk bleek een relatief groot aantal bomen te

behouden. Waar dat niet mogelijk bleek werd overeengekomen nieuwe bomen te planten zodat de thans in het gebied aanwezige ecologische structuren ook echt behouden zouden kunnen blijven. Bovendien werd door de projectontwikkelaar (en de Seijster Veste) aan alle nieuwe bewoners een boom voor hun nieuwe tuin aangeboden en een bomenboekje. Dit is dan een voorbeeld hoe het uiteindelijk met de bomen nog (redelijk) goed is afgelopen. Als men reeds vanaf het begin expliciet ook de aanwezige bomen had meegenomen in de plannen had wellicht nog beter dan thans het geval is met bepaalde bomen/bomengroepen rekening kunnen worden gehouden en waren bezwarenprocedures voorkomen. Teneinde nu ook daadwerkelijk vanaf het begin met bomen/groen rekening te kunnen houden is door de Bomenstichting in samenwerking met Bouwend Nederland de 'Bomenplanner' gelanceerd. Kort gezegd komt het er op neer dat in elke fase van het bouwplan nadrukkelijk rekening wordt gehouden met het aanwezige bomen, dus vanaf het allereerste begin van het initiatief tot en met de nazorg. Zo kun je wel vanaf het begin van een bouwplan de (waardevolle) bomen in kaart brengen en hun groeiplaats bij de opzet van het bouwplan sparen. Als er echter tijdens de bouw allerlei zware materialen op de wortels/groeiplaats van de boom worden gezet of nog erger er met zware machines overheen wordt gereden dan wel voor het leggen kabels diepe gleuven dwars door wortelpakket worden gegraven dan zijn alle inspanningen alsnog voor niets geweest (overigens zijn er duidelijke KBB-richtlijnen voor bescherming van bomen die eigenlijk standaard in elke bouwvergunning zouden moeten worden opgenomen en wellicht nog belangrijker ook gehandhaafd). Een ander belangrijk punt is dat als men nieuwe bomen wil aanplanten er dan in het plan ook echt voldoende groeiruimte voor die bomen, in ieder geval ondergronds, wordt

vrijgehouden zodat de bomen ook echt de ruimte krijgen om tot volle wasdom te komen. Mocht die groeirimte er hoe dan ook niet zijn dan is het uiteindelijk beter om bomen te planten die niet zo groot worden, dus geen 1^e categorie bomen (zoals eiken of beuken) maar bomen van de 2^e categorie of struiken. Een belangrijk advies dat in de Bomenplanner wordt gegeven is om vanaf het begin tot aan het einde een bomenspecialist bij een project te betrekken die niet alleen indien noodzakelijk een Bomen Effect Analyse (B.E.A.) kan maken, maar bijvoorbeeld ook adviezen

kan geven bij de uitvoering van het project en de nazorg. Wat wellicht nog wel iets nadrukkelijker in de in het boekje gegeven richtlijnen tot uitdrukking had kunnen komen, ook al wordt daaraan in een van de eerdere hoofdstukken dat over functies gaat dan wel expliciet aandacht besteed, is dat het bij het behoud van bomen/bomenrijen natuurlijk niet alleen om bomen zelf gaat maar ook om de ecologische functie die ze hebben. Zo bieden bomen niet alleen nestgelegenheid voor o.a. vogels, maar vormen ze ook een landschappelijke structuur, waarlangs allerlei dieren zich

kunnen verplaatsen. Zo maken met name vleermuizen, zoals de dwergvleermuis, gebruik van bomenstructuren om zich van hun kraamkamers naar hun foerageergebieden te verplaatsen en dan is het dus van belang om een gehele structuur in stand te houden.

Kortom een heel belangrijke uitgave van de Bomenstichting die ook verfraaid is met vele fraaie kleurenfoto's die de problematiek meteen verduidelijken. Een uitgave die een enorme steun kan zijn om bomen met name in stedelijke gebieden eindelijk de plek te geven die ze toekomt.

Patrick Greeven

Transition Town

de kracht van de lokale gemeenschap

In 2006 werd door Rob Hopkins in Totnes (Devon, Engeland) het idee van de *Transition Town* gelanceerd. Twee belangrijke zaken vormden de basis voor dit idee, te weten :

1: Het inzicht dat de leefwijze van de huidige (westerse) wereld te veel van olie afhankelijk is, dat de voorraad olie eindig is en dat door het veelvuldig gebruik van die fossiele brandstof een klimaatprobleem aan het ontstaan is of er al is.

Hij staat dan met name stil bij het feit dat er op gegeven moment sprake zal zijn van het zgn. piekolie-effect. Het moment dat de beschikbare winbare hoeveelheid olie blijvend gaat achterblijven bij de vraag. Tot nu toe kon steeds aan de stijgende vraag worden voldaan. Vraag en aanbod stegen namelijk in dezelfde mate. Maar eens zal de winbare hoeveelheid gaan afnemen, raakt de productie over zijn top en gaat dalen. Bij stijgende vraag resulteert dit uiteraard in een stijgen van de prijs. Het moment van maximale productie ligt volgens sommigen tussen 2006 en 2010 of misschien nog iets later maar in ieder geval dichtbij. We merken er nu weinig van omdat door de economische crisis de vraag naar olie is ingezakt. Trekt de economie weer aan dan

zou het wel eens kunnen zijn dat de olieprijs blijvend omhoog gaat. Dit is dan nadelig voor het economisch herstel. Het zou goed zijn als wij ons dat nu al bewust worden en starten met het inrichten van de maatschappij en leefwijze die met veel minder energie toekan.

2: De productie van voedsel afstemmen op de in de ecologie gebaseerde kringloopsystemen, de zgn. permacultuur (al min of meer gebruikelijk in de biologische- en daarvan afgeleide landbouwtechnieken). Deze vragen veel minder energie en zijn duurzamer dan de gangbare landbouw met al haar energieverbruik. De huidige landbouw gebruikt niet alleen olie voor tractoren en zaai- en oogstmachines maar ook veel energie voor de productie van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Bovendien worden de geogste producten ook nog eens – vaak door vliegtuigen – over grote afstanden vervoerd (bv. sperciebonen uit Senegal)

Door deze twee invalshoeken te combineren en de bevolking in dorpen en steden een positief beeld te schetsen van een leefomgeving die met veel minder energie toe kan is het initiatief van de transition

town geboren. Gebruik de kennis en creativiteit van de bevolking, zorg dat het plaatselijk bestuur mee gaat denken en doen en ga stap voor stap in de richting van een locale maatschappij die veel minder afhankelijk wordt van fossiele brandstof. Op deze wijze kan worden voorkomen dat we als het ware verrast gaan worden door een plotselinge enorme stijging van de prijs van olie met alle economische en sociale ontwrichting die dat met zich zal brengen. Zorg dat in elk dorp, in elke stad dan wel in elke regio het voedsel van alle dag geproduceerd wordt in nauwe relatie met de wetten die vanuit de ecologie bekend zijn. Zorg in dorpen en wijken van steden voor de aanplant van bomen die oogstbare en houdbare vruchten geven zodat op korte afstand van de bewoning de productie van voedsel is veilig gesteld en er zo min mogelijk voedsel van ver weg moet worden aangevoerd. Ook wat betreft de energieproductie wordt eenzelfde beeld geschetst. Zorg dat er op lokale schaal voor de productie van energie (stroom uit zonnepanelen), warm water (zonneboilers) en windenergie kan worden gezorgd etc. Initiatieven die de nadruk hebben gelegd

op minder energieverbruik zijn er al in Nederland. Denk aan sommige wijken van steden waar uiterst zuinig met energie wordt omgegaan en waar veel gebruik wordt gemaakt van zonnepanelen en zonneboilers. Echte transition-town initiatieven gaan verder en zijn er o.a. in Groningen, Deventer en De Bilt. Naast een veel zuiniger omgaan met energie wordt uitgebreid het gebruik van de zon en wind als energiebron nagestreefd alsmede een voedselproductie in de eigen leefomgeving. Dus moestuincom-

plexen dicht bij de huizen, bomen met vruchten in de wijken etc..

Dit alles als initiatief van burgers die in hun steden dan wel dorpen niet verrast willen worden door het op handen zijnde moment van het piekolie-effect en de daarop volgende gevolgen voor de maatschappij. Een positieve instelling van velen om een verandering in te zetten en te bewerkstelligen teneinde te voorkomen dat de nadelen van een stijgende prijs van de olie (en andere grondstoffen) ons zullen overvallen. Het is preventief

inspelen op een verandering die onvermijdelijk zal gaan komen en niet afwachten tot dat gebeurt.

*Voor verdere informatie wordt verwezen naar een aantal websites zoals: www.transitiontown.nl en www.transitiontowngroningen.nl; het tijdschrift *De Kleine Aarde*, nr. 148, lente 2009; de Nederlandse versie van het boek van Rob Hopkins: *Het Transitie Handboek (van olieafhankelijkheid naar lokale veerkracht)*. Uitg. Jan van Arkel.*

Erik Notenboom

Bijensterfte, *niet iets om aan voorbij te gaan*

Onder de kop "Bijensterfte" staat in Bionieuws (jaargang 19) van 10 september 2009 een uitgebreid interview met Blacquiere en Van der Sluijs over het verschijnsel: lege raten en verdwenen bijenvolken. Dat ongeveer 10% van de bijenvolken in de winter sterft is van alle tijden maar de mate waarin dit de afgelopen jaren gebeurt, met ook nog eens nauwelijks dode dieren in de korf maar vrijwel alle dieren "gewoon" verdwenen, is wel vreemd. Twee hoofdoorzaken worden als ondertitel bij het artikel genoemd nl. de *Varroamijt* en een nieuw soort insecticide gebaseerd op neonicotinoiden.

De Varroa mijt kwam enkele decennia geleden vanuit India naar Europa. De Aziatische verwant van onze honigbij is in staat zich zelfstandig te verweren tegen deze mijt maar de Europese soort kan dat niet. Het bestrijden van de Varroamijt is lastig omdat afhankelijk van de situatie in de korf anders moet worden gewerkt. Is er nog geen broed en zitten de mijten nog op de rondlopende bijen dan is bestrijden met oxaalzuur dat in de korf kan worden verneveld een goede optie. Als er broed in de raten zit kan bestrijding plaatsvinden met thymol dat in een periode dat het warm is gemakkelijk in de korf verdampt. Zowel de dosering als

het moment waarop de toepassing moet plaatsvinden is van beide middelen lastig te bepalen en controleren of de behandeling heeft geholpen wordt wel eens vergeten. Het is kennelijk moeilijk de amateursector van bijenhouders goed te bereiken.

Een tweede gevaar schuilt in insecticiden die de afgelopen jaren op de markt zijn gekomen. Het zijn middelen die gebaseerd zijn op neonicotinoiden o.a. imidacloprid. De stoffen zijn al in zeer lage concentraties van 4 nanogram (1 nanogram is een miljoenste milligram) dodelijk voor bijen en 0,1 nanogram geeft al een verstoring van de navigatie van de diertjes. Het zijn middelen die ingrijpen in het functioneren van het zenuwstelsel van de bijen. Ze ontregelen de informatieoverdracht van de zenuwcellen naar elkaar. Midden jaren negentig van de vorige eeuw (dus zo'n 15 jaar geleden) werden deze breed werkende insecticiden voor het eerst in Frankrijk toegepast. De halfwaardetijd van deze neonicotinoiden, dat is de tijd waarin de helft van een hoeveelheid is afgebroken, is meer dan 160 dagen. Hierdoor hebben ze het grootste deel van het groeiseizoen hun werking. En als de planten deze stoffen al afbreken kunnen er metabolieten (afbraakproduc-

ten) ontstaan die nog giftiger zijn dan de oorspronkelijke stof. De gevolgen voor de bijen in Frankrijk waren desastreus. Daar waar het middel was toegepast bewogen de dieren trillend door de korf, waren hun dansen verstoord en merkten de imkers dat de bijen een vreemd gedrag gingen vertonen. De Franse overheid heeft nu imidacloprid verboden voor de teelt van zonnebloemen en mais. Ook in andere Europese landen is het voor de teelt van bepaalde gewassen verboden. Echter niet in Nederland. In ons land is de toepassing tussen 1995 en 2004 vertienvoudigd en wordt hij opnieuw verruimd. De beoordeling van de risico's gebeurt op een manier die bij andere soorten bestrijdingsmiddelen gebruikelijk was maar niet echt geschikt is voor het testen van deze nieuwe systemisch (inwendig) werkende insecticiden. Er is toegezegd dat er nieuwe procedures gaan komen maar dat kan nog jaren duren. (Voor mij [EN] lijkt het erop alsof het testen in de natuur gebeurt). Maar er moet, net als elders in Europa, snel iets gebeuren. Dat haast is geboden blijkt uit gegevens dat in het oppervlaktewater van Nederland in sommige gevallen de toegestane norm voor imidacloprid met een factor duizend wordt overschreden met name in bij de glastuinbouw en

dat is dan ook meteen het deel van Nederland waar de sterfte van de bijenvolken in een winter rond de 50 % ligt. De associatie is duidelijk en is ook bekend uit Duits en Frans onderzoek. De eerste schadelclaim is door Bayer al betaald aan imkers in Baden-Wurtemberg, dit als gevolg van het feit dat een verkeerde toepassing van een neonicotinoïde tot de sterfte van 12.000 bijenvolken had geleid. Een direct verband tussen de sterfte van de bijenvolken en het bestrijdingsmiddel is echter moeilijk aan te tonen en zeer kostbaar omdat de stof in zeer lage concentraties al dodelijk is en omdat de apparatuur voor het bepalen van deze kleine hoeveelheden uiterst prijzig is. In het artikel in Bionieuws wordt het niet uitgesloten dat beide factoren een rol spelen, nl. dat de één de bijen verzwakt en dat de ander vervolgens het volk doet sterven en verdwijnen. De mijt is al zo'n 25 jaar in Europa terwijl van het gebruik

van deze nieuwe bestrijdingsmiddelen pas de laatste zes jaar in Nederland sprake is. Dat is precies de tijd dat deze raadselachtige verdwijningen van bijenvolken zich voordoen. Dat er wellicht ook andere redenen zijn voor het uitsterfen van bijenvolken wordt in het artikel aangestipt. Daaronder vallen ook electro-magnetische velden van de mobiele telefonie (al is het onderzoek dat in deze richting wijst nog verre van overtuigend) en een tekort aan bloeiende planten in alle seizoenen (een beleid om te zorgen voor kleurrijke bermen langs akkers, wegen en sloten is in dit opzicht een goede stap).

Zijn er ook risico's voor de mens ?

Van deze bestrijdingsmiddelen zelf naar alle waarschijnlijkheid niet. De insecten zijn zeer gevoelig voor deze middelen. Maar als de bijensterfte inderdaad samenhangt met het veelvuldig gebruik van deze

nieuwe bestrijdingsmiddelen in de laatste paar jaar dan is het goed zich te realiseren dat 35 % van ons voedsel er is dankzij de bestuiving door bijen. Dit geldt niet alleen voor fruit als appels, peren, bessen etc., maar ook – en dat vergeten we maar al te gemakkelijk – voor boontjes en het verkrijgen van zaden om in het volgend jaar weer te kunnen zaaien en oogsten. Indirect is het dus voor ons van levensbelang een halt toe te roepen aan deze vooralsnog niet goed te verklaren sterfte van bijenvolken.

Voor mij [EN] als lezer van de publicatie is er nog veel onduidelijk en zolang dat blijft zou in het beleid het voorzorgsprincipe verwacht worden. Dat zou moeten inhouden: stop het gebruik van deze nieuwe neonicotinoïden tot duidelijk is wat de effecten zijn. Een handtekeningactie op internet om dat te bewerkstelligen lijkt mij dan ook een goede zaak.

Erik Notenboom

Chris Bakker

Vliegbasis Soesterberg

Hotspot voor de natuur

Op donderdagavond 17 september kwamen zo'n 40 belangstellenden naar de Zeister bibliotheek voor de lezing verzorgd door Chris Bakker van Stichting Het Utrechts Landschap. Hieronder een korte impressie.

De huidige Vliegbasis Soesterberg is ruim 500 hectare groot. Met het besluit van Defensie om de vliegactiviteiten te verplaatsen naar de basis in Gilze-Rijen is een groot deel van de basis beschikbaar voor een andere bestemming. 120 hectare blijft in bezit van Defensie: Camp New Amsterdam en een terrein dat is bedoeld voor een museumkwartier met Nationaal Defensiemuseum en Natuurinformatiecentrum.

Uitgangspunt in het Ruimtelijk Plan is dat het grootste deel van het terrein dat de provincie van Defensie koopt, natuur zal wor-

den. De huidige natuur blijft zoveel mogelijk behouden en wordt waar mogelijk versterkt.

Schakel in netwerk natuurgebieden

De vliegbasis vormt op dit moment al een belangrijk onderdeel van de natuur op de Utrechtse Heuvelrug. Het ligt ook middenin de 'ecologische hoofdstructuur'. Toch valt er nog veel "winst" te behalen door de natuur op de vliegbasis nog beter in te passen in een netwerk van natuurgebieden en ecologische corridors. Daarom worden over de vliegbasis twee

ecologische corridors aangelegd: een oostelijke bos- en heidecorridor en de westelijke boscorridor.

Opvallend: veel open ruimte

Het mooie van Soesterberg is de grote open ruimte. In de ruimtelijke plannen voor het gebied is deze 'open plek in het bos' met landingsbanen het centrale motief en vertrekpunt voor de herinrichting.

De vliegbasis is in 1913 aangelegd aan de flank van de Utrechtse Heuvelrug, een zogenaamde smeltwaterwaaier (sandr). Deze sandr worden onder andere gekenmerkt door een flauwe helling.

Op de vliegbasis wordt al decennialang een specifiek natuurbeheer toegepast dat gericht is op het handhaven van een lage vegeta-

tie langs de landingsbanen (en het weghouden van grote vogels die het vliegverkeer konden belemmeren). Jarenlang maaien en afvoeren van het hooi, zonder te bemesten heeft geleid tot een groot aaneengesloten areaal van schrale graslanden. In deze schraalgraslanden komen vele mooie en kenmerkende planten-, insecten- (dagvlinders o.a. de Komma-vlinde!) en vogelsoorten voor. Zo worden de graslanden in het voorjaar en zomer bevolkt door zo'n 75 paartjes Veldleeuwerik. Verder zien we op elk stukje heide ieder voorjaar weer de Roodborsttapuit terugkeren. In de loop der jaren is er een bloemenrijk en heischraal grasland ontstaan met meer dan 300 soorten planten, kruiden en grassen.

Door dit gerichte beheer ontstonden ook enkele structuurrijke heidevelden, langs de startbaan bij de Middle East en in het noordelijk bosgebied. Deze heidevelden zullen een belangrijke schakel vormen bij de realisatie van de ecologische heideverbinding met de omgeving. Door de combinatie van militair gebruik, natuurlijke begrazing door konijnen en het beheer is een stukje structuurrijke en gevarieerde heide ontstaan. In de jaren negentig is hier ook een poel gegraven speciaal voor libellen en amfibieën.

Defensie heeft de laatste decennia veel gedaan aan specifieke soortgerichte inrichtingsmaatregelen die leidden tot de aanwezigheid van veel voortplantingsplaatsen voor amfibieën en geschikte (en inmiddels veel gebruikte) overwinteringsplaatsen voor vleermuizen.

Op de basis bevindt zich nog een zogenaamd "eikenstrubbenbos". Eén van de oude boskernen van de heuvelrug, die bestaat uit eikenhakhout van zomereiken wintereik. De eikenstrubbenbossen liggen gedeeltelijk binnen het gebied van het militaire museum. Deze zeer oude bossen zijn, ondanks dat zij binnen het zoekgebied voor het museum liggen, wel opgenomen in de natuurvisie omdat het gaat om onvervangbare waarden.

Beheer, de plannen

Er is een natuurvisie ontwikkeld waarin de unieke schraalgraslanden een prominente plek krijgen en grotendeels niet toegankelijk zullen zijn voor het publiek. Om die reden komen er tussen het museumkwartier en het schraalgrasland greppels die zo een natuurlijke grens vormen tussen een publieksgedeelte en de beschermdde natuur. Nieuwe waardevolle schraalgraslanden worden gecreëerd waar nu graslanden van matige kwaliteit zijn. Het behoud van de zeer waardevolle eik-

enstrubbenbossen en het behoud van het grootste deel van overige bossen met een hoge ecologische waarde is essentieel.

Een schaapskudde zal worden ingezet bij het beheer van de heide.

Op Soesterberg worden de shelters (soort hangars voor de vliegtuigen) gehandhaafd als oriëntatiepunten in de open ruimte. Een shelter wordt in de toekomst gebruikt als schaapskooi. Maximaal vier shelters kunnen gebruikt worden voor creatieve en culturele activiteiten. De meesten dienen echter als rustplaats voor vleermuizen.

Vanaf de bestaande kerosineheuvel, die wordt omgebouwd tot een uitzichtpunt en het uitzichtpunt nabij Den Dolder hebben toekomstige bezoekers van het museumkwartier goed zicht op de bos- en heidecorridor.

Voor het realiseren van de natuurvisie zijn inrichtingsmaatregelen nodig, waaronder het slopen van (een deel van) de gebouwen, het verwijderen / afdekken (van delen) van de verharding, aanplant van bos en geleidende voorzieningen voor mens en dier, en daar is men inmiddels mee begonnen.

Een greep uit onze activiteitenlijst

Provincie

Hart van de Heuvelrug

De inzet van de Stichting is er op gericht de ecologische verbindingen tussen het noordelijke en het zuidelijke gedeelte van de Heuvelrug te herstellen zonder dat dit ten koste gaat van waardevolle natuurgebieden.

De geplande boscorridor tussen Huis ter Heide en Soesterberg wordt bedreigd door bouwplannen aan de rand (zoals o.a. de bouw van 480 woningen op de Sterrenberg en de aanleg van een autoboulevard op de buitenplaats Oud-Zandbergen), waardoor deze corridor voor bepaalde soorten naar verwachting minder optimaal zal kunnen gaan functioneren.

Ondanks deze bedreigingen wordt er naar verwachting begin volgend jaar gestart met de bouw van een ecoduct over de A-28 waar wij natuurlijk ontzettend blij mee zijn.

Vliegbasis Soesterberg

De vliegbasis Soesterberg is nu officieel opgeheven en overgedragen aan de provincie Utrecht. Het Ruimtelijk plan voor de basis is zowel door de Provincie als de beide direct betrokken gemeenten Zeist en Soest aangenomen. Daarmee is een unieke kans om de vliegbasis aan de natuur terug te geven daadwerkelijk verwezenlijkt, althans voor het

grootste gedeelte daarvan. Door de ligging centraal in het hart van de Heuvelrug vervult de basis een cruciale ecologische functie binnen de ecologische hoofdstructuur voor de Heuvelrug in zijn geheel. Niet alleen komen er een drietal ecologische corridors samen ook komen er bijzondere natuurwaarden voor zoals droge schraalgraslanden en eeuwenoude eikenstrubbenbossen. Ten aanzien van het Ruimtelijk plan blijft de Stichting wel met name vraagtekens plaatsen bij de bouw van woningen in een ecologische waardevol bosgebied direct oostelijk van de nog te realiseren westelijk corridor.

Grondwaterplan

De Stichting heeft in haar inspraakreactie op dit plan bijzondere aandacht gevraagd voor de kwaliteit van het grondwater en dan in het bijzonder op de Heuvelrug. Deze bestaat immers uit zeer doorlatende zandgronden, waardoor (diffuse) verontreinigingen sneltotdieperegrondwaterlagenkunnen doordringen. Binnen dat kader baart ook de toename van het aantal installaties dat via warmtewisselaars de relatief constante temperatuur van het grondwater wil gebruiken voor de centrale verwarming van gebouwen (de zogenaamde koude-warmte-opslag) ons enige zorgen. Het gebruik van het 2^e grondwatervoerend pakket voor dit soort doeleinden betekent dat men ingrijpt in die laag van het grondwater die tevens gereserveerd is voor het drinkwater. Omdat lang niet alle 'voors' en 'tegens' bekend zijn vindt de Stichting dat vanuit het voorzorgprincipe de Provincie zeer terughoudend zou moeten zijn met het verlenen van vergunningen die er toe leiden dat gebruik wordt gemaakt van deze dieper gelegen laag grondwater. Onze en andere reacties van dezelfde strekking zijn door de Provincie ter harte genomen en er wordt nu bekeken of het gebruik van grondwater dat als

drinkwaterreserve moet functioneren voor koude-warmte-opslag moet worden verboden.

Station Driebergen-Zeist

In 2007 is gekozen voor een verdiepte ligging van de Hoofdstraat en is, uitgaande van dat gegeven, door bureau Urgenda een Masterplan ontwikkeld waarbij de eerder door Antropia ontwikkelde visie als belangrijke inspiratiebron is gebruikt. Dit plan is er op gericht de Stichtse Lustwarande als uitgangspunt te nemen en de groene kwaliteit, die nu in het Stationsgebied grotendeels is verdwenen, weer te herstellen. Naar verwachting zullen de plannen eind 2009 worden gepresenteerd.

Waterbeheerplan Hoogheemraadschap

De Stichtse Rijnlanden

Onder de titel 'Water Voorop' is door het waterschap een indrukwekkend waterbeheerplan gepresenteerd. Het doel voor de komende (en navolgende) beheerperiode is om niet alleen het watersysteem klimaatbestendig te maken, maar ook om de waterkwaliteit in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (EKRW) te verbeteren. Wateroverlast voorkomen betekent dat het waterbergend vermogen van sloten, vaarten etc. moet worden vergroot. Daarnaast baart de voortdurende achteruitgang van de waterkwaliteit zorgen. Uitvoerig wordt ingegaan op allerlei aspecten/functies van het water en velen hebben van de geboden inspraakmogelijkheid gebruik gemaakt een reactie op het plan te geven. De Stichting heeft daarbij met name meer aandacht gevraagd voor het herstel van de waterkwaliteit, zoals het o.a. door de aanleg van dammen voorkomen dat gebiedsvreemd water in sloten terecht komt waar nu veel kwelwater is.

Gemeente Zeist

Woonvisie/Bouwvisie

Zowel op de woonvisie als op de Bouwvisie is door de Stichting een inspraakreactie gegeven. Helaas was de gemeente niet bereid de doelstelling in de Woonvisie van 3000 woningen terug te draaien, ondanks de vele bezwaren die tegen dit relatief grote aantal nieuw te bouwen woningen bestaat. Verder is in het kader van de Bouwvisie bepaald dat in beginsel niet hoger dan de omgeving mag worden gebouwd. Wel is aangegeven dat in bepaalde gebieden ook hoger dan de omgeving mag worden gebouwd, waarvoor dan wel een analyse van de effecten daarvan op o.a. de leefbaarheid, ecologie, etc. noodzakelijk is. Zo mag met name langs de toegangswegen hoger worden gebouwd, zij het dat langs de Stichtse Lustwarande het respect voor aanwezige cultuurhistorische- en natuurwaarden onmiskenbaar een plek moet krijgen. In die zin is het zeer bevreemdend dat juist in deze

zone nu een bouwplan op de plaats van het huidige Cadanz gebouw (op de hoek van de Kromme Rijnlaan en de Utrechtse weg) door de gemeenteraad is vastgesteld dat voorziet in de bouw van een appartementencomplex tot acht woonlagen hoog. Ondanks alle daartegen ingebrachte zienswijzen is het plan toch naar de Provincie gestuurd. Deze heeft inmiddels overigens haar voornemen bekend gemaakt de voor het plan vereiste 'verklaring van geen bezwaar' niet te zullen afgeven aangezien volgens haar het plan de waarden van de Stichtse Lustwarande in onvoldoende mate respecteert.

Krakelingweg

Mede op basis uitkomsten van een procedure in het kader van de Flora en Faunawet (FFW) heeft de gemeente Zeist inmiddels een geheel nieuw plan voor de Krakelingweg ingediend. Uitgangspunt daarbij

is dat de weg een 50 km-weg wordt en dus niet langer 80 km-weg. Ook wordt tussen het gedeelte Laantje zonder Einde en Prof Lorentzlaan niet langer vastgehouden aan een parallelweg. Dit plan is in het voorjaar van 2009 in een bijeenkomst voor de omwonenden gepresenteerd en zal naar verwachting toch wel binnenkort zijn beslag krijgen. De inzet van de Stichting blijft hier evenwel dat de nieuwe weg vanaf het Laantje Zonder Einde in richting A-28 het huidige tracé volgt zodat er zo weinig mogelijk aantasting van bos zal plaatsvinden.

Kerkebosch

In de gemeenteraad van januari 2009 zijn het Masterplan en het bijbehorende bestemmingsplan aan de orde gesteld. Daarbij is door de Stichting nogmaals aandacht gevraagd voor de noodzakelijke boscompensatie, alsook maatregelen om effecten op de omgeving (o.a. lichtvervuiling) zoveel mogelijk te voorkomen.

Duidelijk is wel dat er zo'n 1250 woningen gebouwd zullen worden waarvan 750 vervanging van de bestaande en 500 nieuwe woningen. De Stichting vindt dat aantal nog steeds te hoog, wil men de natuur die thans in het gebied aanwezig is ook daadwerkelijk een kans op ontwikkeling bieden. Verder wil men aan het uiteinde van de scheggen, dus aan de zijde van het bos- en heidegebied Heidestein, een aantal woontorens met hoogte twee en dertig meter bouwen. Vanwege hun uitstraling naar het aangrenzende natuurgebied dat deel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur heeft de Stichting er dan ook voor gepleit deze torens juist meer nabij het huidige winkelcentrum te realiseren.

Autoboulevard Oud-Zandbergen

Voor de ontwikkeling van een autoboulevard op de buitenplaats Oud-Zandbergen zijn in het najaar 2008

vele bomen geveld en na deze kap ligt het project stil vanwege de economische crisis. Helaas zijn de bomen al gekapt. De vraag is dus waarom men niet met de kap wacht totdat ook echt duidelijk is dat de bouwplannen rond zijn. Dan kijken we niet alleen veel minder lang tegen een kale kapvlakte aan, maar kan het bos ook nog enige tijd de belangrijke functie van het wegvangen van fijn stof blijven vervullen.

Den Dolder-Noord

Ook hier zijn diverse stedelijke ontwikkelingen gaande die ten koste gaan van ter plaatse aanwezig bos. Dat geldt dan in het bijzonder voor de laatste strook bos tussen Den Dolder en Bithoven waar o.a. een Brede School, de (uit te plaatsen) sportvelden van DOSC en een villawijk zijn gepland. Deze strook bos maakt deel uit van de EHS en heeft tevens een belangrijke corridorfunctie (voor o.a. de boomarter).

Met de woningbouw-projectontwikkelaar van de 25 villa's is in augustus 2008 afgesproken dat ze afzien van de bouw van drie villa's en twee villa's een kleinere tuin/perceel geven waardoor ter hoogte van de villawijk een corridor van 100m breed is veilig gesteld (zie ook de vorige Milieukrant). Tijdens de nog lopende procedures zijn de sportvelden aangelegd, waardoor de corridor ter plaatse op een tweetal punten is versmald tot rond 50 m. We zullen nu moeten afwachten wat de gevolgen zullen zijn van een uitspraak van de rechter/Raad van State.

Sanatoriumbos

Door de gemeente is inmiddels een art. 19-procedure opgestart voor de bouw van een Buurtschap in het Sanatoriumbos. Door de bouw van het Buurtschap zal zowel de ecologische als cultuurhistorische waarde van het bos worden aangetast en de Stichting heeft tegen het besluit van de gemeenteraad dan ook beroep bij de Raad van State aangetekend.